

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Гуманітарно-педагогічний факультет

Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

тема:

ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ «КРАСО УКРАЇНИ, ПОДІЛЛЯ!» У
ЗМІШАНІЙ ТЕКСТИЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Спеціалізація «Художній текстиль»

Освітня програма «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

КвРДМ. 021005.21.05.ПЗ

Виконала студентка групи ДМ-21-1

 Зоряна ДРОНОВА

Керівник: канд. пед. наук, доцент

 Олена САМБОРСЬКА

Нормконтролер

 Оксана ПЯСТУК

До захисту допускаю:

 Олена САМБОРСЬКА

В. о. завідувача кафедри технологічної та
професійної освіти і декоративного
мистецтва

« 11 » червня 2025 р.

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний
 Кафедра технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва
 Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
 Галузь знань 02 Культура і мистецтво
 Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
 Освітня програма Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво
 Спеціалізація Художній текстиль

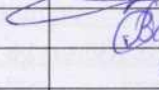
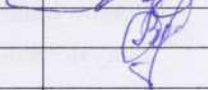
ЗАТВЕРДЖУЮ

В. о. завідувача кафедри Т.М.М.
Олена САМБОРСЬКА
04 лютого 2025 р.

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

- Дронова Зоряна Андріївна
 Прізвище, ім'я, по-батькові студента
1. Тема роботи Декоративна каліграфія «Краса Жарайки, Поділья!» у змішаній текстильній техніці
 керівник роботи Самборська О.В., канд. пед. наук
 Прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання
- Затверджено наказом ректора університету від 7 лютого 2025 р. № 23
2. Строк подання студентом роботи на кафедру 17.06-18.06.2025р.
3. Вихідні дані до роботи декоративна каліграфія техніки феліксі та вишивки, поетичні твори Лев Жарайки, світлини Меднібзької фортеці
4. Зміст пояснювальної записки Вступ. 1 Жарайки та новаторство у декоративній феліксі та виш. малю. 1.1 Технік феліксі та виш. малю. 1.2 Куп. технік. обробки виш. технік. 2 Куп. каліграф. та рукоп. матер. обробки виш. творів. 2.1 Жарайки та куп.-обробка творів. 2.2 Куп. матеріалів, матеріалів та прикрас. та каліграфічний виш. 2.3 Технік. підготовки. Висновок. Дякує. Каліграфічний 2.4 Каліграф. хтєра та естет. естетика виш. Перелік джерел.
5. Творча робота Декоративна каліграфія «Краса Жарайки, Поділья!»
 Назва художнього твору (виробу)

6. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Антиплагіат	Гермиченко І.І.		
Нормоконтроль	Бялетук О.В.		

7. Дата видачі завдання 04.04.2025р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітка
1	Вступ	28.04 - 02.05	виконано
2	1 розділ	03.05 - 16.05	виконано
3	2 розділ	19.05 - 26.05	виконано
4	Висновки, перелік посилань	27.05 - 28.05	виконано
5	Попередній захист	29.05 - 30.05	виконано
6	Перевірка на плагіат	02.06 - 04.06	виконано
7	Нормоконтроль	05.06 - 10.06	виконано
8	Рецензування	13.06 - 16.06	виконано
9	Захист	19.06 - 20.06	виконано

Студент Дронова Зрися Дронова
Підпис

Ім'я, прізвище

Керівник
Підпис

Ім'я, прізвище

АНОТАЦІЯ

Тема кваліфікаційної роботи: Декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

Автор: Зоряна ДРОНОВА

Керівник: канд. пед. наук, доцент Олена САМБОРСЬКА

Обсяг пояснювальної записки: 72 с.; обсяг додатків: 8 с.

Ключові слова: декоративна композиція, фелтинг, вишивка, гладь, Меджибізька фортеця.

Кваліфікаційна робота виконана з урахуванням особливостей технік фелтингу та вишивки гладдю, а також специфіки використаних матеріалів у процесі створення декоративної композиції. Текстова частина кваліфікаційної роботи включає вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки.

У першому розділі розглянуто історичні аспекти розвитку фелтингу та вишивки гладдю, а також проаналізовано художньо-технологічні особливості цих технік.

Другий розділ присвячено художньо-образному обґрунтуванню теми декоративної композиції «Красо України, Поділля!», опису використаних матеріалів, інструментів і пристосувань. Подано калькуляцію витрат, описано технологічну послідовність виконання декоративної композиції, а також композиційну характеристику та її естетичну оцінку.

Узагальнено художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі аспекти створення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» із поєднанням технік фелтингу та вишивки, а також підбито підсумки щодо реалізації мети та виконання поставлених завдань кваліфікаційної роботи.

12.06.2023р.

Дронова

Зоряна ДРОНОВА

ЗМІСТ

Вступ.....	С. 7
1 Традиції та новаторство в декоративному мистецтві фелтингу та вишивки гладдю.....	11
1.1 Історія розвитку технік фелтингу та вишивки гладдю.....	11
1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів техніками фелтингу та вишивки гладдю.....	20
2 Художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі особливості виконання декоративної композиції «Красо України, поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	27
2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	27
2.2 Характеристика матеріалів, інструментів і пристосувань та калькуляція витрат щодо виконаної декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	38
2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	46
2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	52
Висновки.....	56
Перелік джерел посилання.....	58
Додаток А Повстані традиції різних народів світу	64
Додаток Б Елементи орнаментів, що використовувалися трипільцями, сарматами та скіфами.....	66
Додаток В Археологічні знахідки з вишитими мотивами.....	67

Додаток Г Вишивка доби козацтва.....	68
Додаток Д Поширення вишитого одягу серед інтелігенції.....	69
Додаток Е Ескізний пошук.....	70
Додаток Ж Виконана декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.....	71
Додаток И Макет постера.....	72

ВСТУП

Декоративно-прикладне мистецтво завжди було важливою частиною культури різних народів. Через побутові предмети, оздоблені орнаментами, текстиль, вишивку та інші форми ручної праці люди виражали своє бачення світу, естетичні уподобання й духовні цінності. Ці види мистецтва не лише прикрашали повсякденне життя, а й зберігали традиції, передаючи їх з покоління в покоління як культурну спадщину. У сучасному світі інтерес до ручної творчості не згасає – навпаки, спостерігається його нове осмислення.

Серед багатьох технік декоративно-прикладного мистецтва особливу увагу привертають фелтинг і вишивка гладдю – напрями, які мають глибоке історичне коріння та водночас відкриті до сучасних інтерпретацій.

Фелтинг, як техніка валяння з вовни, дозволяє створювати об'ємні, фактурні форми, тоді як вишивка гладдю надає змогу детально опрацьовувати зображення, передаючи найтонші нюанси кольору й лінії. Поєднання цих двох технік відкриває нові можливості для творчості: м'якість і теплоту вовняної основи можна вдало поєднати з витонченістю вишивки, що дає унікальний художній ефект. Синтез фелтингу та вишивки гладдю дозволяє зберігати традиції й створювати сучасні вироби.

Саме синтез фелтингу і вишивки гладдю став предметом зацікавлення та дослідження в межах декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.

Актуальність застосування синтезу текстильних технік у виконанні художніх творів, а також недостатнє теоретичне й практичне опрацювання питання стали підґрунтям для вибору теми кваліфікаційної роботи «Декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці». Композиція виконана за мотивами Меджибізького замку – історико-архітектурної пам'ятки, яка втілює дух Поділля. Такий художній підхід

дозволяє інтегрувати текстильні техніки в сучасний проєкт, що водночас зберігає культурну ідентичність та відкриває нові форми естетичного висловлення.

У межах кваліфікаційної роботи було окреслено об'єкт, предмет, мету та основні завдання дослідження.

Об'єктом кваліфікаційної роботи є техніки фелтингу та вишивки гладдю як види декоративно-прикладного мистецтва.

Предметом кваліфікаційної роботи є художньо-композиційні та технолого-матеріалознавчі особливості виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці.

Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні художньо-композиційних та технолого-матеріалознавчих особливостей декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці, виготовленні її відповідно до схарактеризованої технологічної послідовності та презентуванні на постері.

Згідно з поставленою метою визначено такі основні завдання:

- дослідити історію розвитку технік фелтингу та вишивки гладдю;
- схарактеризувати художньо-технологічні особливості виконання творів техніками фелтингу та вишивки гладдю;
- обґрунтувати ідею та художньо-образний зміст теми декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці;
- підібрати та охарактеризувати матеріали, інструменти та пристосування, виконати калькуляцію витрат на виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці;
- обґрунтувати технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці та виготовити її;
- охарактеризувати композиційні і художні особливості виконаної декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці, дати їй естетичну оцінку та виготовити постер.

Основні положення й результати кваліфікаційної роботи узагальнено та висвітлено в доповідях на конференціях: Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку» (Вінниця 18–19 березня 2025 року); V Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми» (Вінниця 31 жовтня 2024 року); X Міжнародна науково-практична конференція «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку» (Хмельницький 9–11 жовтня 2024 року); XII Міжнародна науково-практична конференція «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (Хмельницький 19–20 жовтня 2023 року).

Результати кваліфікаційної роботи представлено в опублікованих працях: «Сучасні тенденції розвитку текстильних технік декоративного мистецтва» [1], яка увійшла у збірник наукових праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку» (у співавторстві з канд. пед. наук, доцентом Самборською О. В.); «Особливості поєднання технік декоративної вишивки та фелтингу під час роботи над декоративною композицією» [2], яка увійшла у збірник наукових праць Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського «Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми»; «Символіка орнаментальних мотивів в українській вишивці» [3], яка увійшла у збірник наукових праць Херсонського національного технічного університету «Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку» (у співавторстві з канд. пед. наук, доцентом Самборською О. В.); «Технологічні особливості подільської вишивки» [4], яка увійшла у збірник наукових праць

Хмельницького національного університету «Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи» (у співавторстві з канд. пед. наук, доцентом Самборською О. В.).

Опанування технікою фелтингу засвідчено участю в IV Міжнародному двотуровому фестивалі-конкурсі мистецтв «Феномен from Ukraine», де було представлено художній твір «Галичанка» та здобуто нагороду Гран-прі (Харків 31 травня 2025).

Опанування технікою вишивки гладдю підтверджено участю в Відкритому конкурсі-виставці художніх виробів декоративно-прикладного мистецтва «Кращий твір року», де було представлено художній твір «Барвистий» та здобуто II місце в номінації «Вишивка» (Хмельницький, 12 травня 2025 року).

Текстова частина кваліфікаційної роботи складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, переліку джерел посилання та додатків. У додатках подано візуальні матеріали, ескізи, що доповнюють і розширюють представлене дослідження.

1 ТРАДИЦІЇ ТА НОВАТОРСТВО В ДЕКОРАТИВНОМУ МИСТЕЦТВІ ФЕЛТИНГУ ТА ВИШИВКИ ГЛАДДЮ

1.1 Історія розвитку технік фелтингу та вишивки гладдю

Валяння вовни, або англійською «фелтинг» (від слова felt – повсть, фільц, набивання), – це техніка декоративного мистецтва, за допомогою якої з вовни створюють неткане полотно, зображення на тканині чи повсті, а також об’ємні іграшки, панно, елементи декору, одягу та аксесуари [5].

Фелтинг, або валяння вовни, є однією з найдавніших та універсальних текстильних технік, історія якої сягає давніх часів.

Відповідно до однієї з найдавніших легенд, перше валяне полотно було створене на Ноевому ковчезі. Через обмеженість простору вівці постійно терлися одна об одну, шерсть випадала, зволожувалася та ущільнювалася під дією тиску копит. Коли тварин вивели з ковчега, на місці їхнього перебування залишився щільний шар звальної вовни, що і вважається першим зразком валяного виробу [6].

Валяння вовни як один із найдавніших способів обробки текстильних матеріалів має приблизно восьмитисячолітню історію. Валяння повсті формувалася в різних куточках світу незалежно одне від одного. Серед ключових регіонів її виникнення і поширення виділяють Памір, Кавказ, Алтай, Тибет, Іран, Афганістан, Перу, Балкани, Фінляндію та Норвегію [7].

Кочові народи, для яких характерним був мобільний спосіб життя, розвинули валяння вовни як традиційний промисел. Завдяки доступності вовни та її багатофункціональності, вона використовувалася майже в усіх аспектах побуту. Ущільнена вовна слугувала матеріалом для виготовлення таких речей, як подушки, килими, матраци, бурки та елементи одягу. У різних

етнічних групах техніки валяння набували характерних особливостей, що відображали культурну ідентичність кожного народу.

Іранська техніка валяння вирізняється своєрідним підходом до створення орнаменту: візерунок викладають шерстю на циновці – щільному плетеному виробі з рослинних матеріалів, після чого конструкцію скручують і звалюють. Основними носіями цієї техніки є туркмени, які зберігають традицію виготовлення кошм – повстяних килимів із характерним орнаментом у вигляді стилізованого баранячого рогу. У кольоровій гамі переважають білий, червоний та чорний кольори, що мають символічне значення в культурі регіону (див. додаток А, рисунок А.1).

Пазиркська техніка валяння отримала широке визнання завдяки археологічним розкопкам поховань на території Гірського Алтаю, що датуються IV–V століттями до н.е. У межах цих досліджень було виявлено зразки виробів із валяної вовни, що належали до Пазиркської культури. Серед знайдених артефактів – елементи кінської упряжі, предмети одягу та інші текстильні вироби, які збереглися в доброму стані. Характерною рисою цієї техніки є використання яскравої аплікації, що відіграла важливу роль у декоративному оформленні виробів (див. додаток А, рисунок А.2).

Сунська техніка валяння відзначається одноколірним фоном виробів, доповненим аплікаційним декором. Артефакти, що підтверджують існування цієї техніки, були знайдені під час розкопок на території сучасної Монголії, що засвідчує її належність до місцевих культурних традицій (див. додаток А, рисунок А.3).

Європейська техніка валяння сформувалася в умовах удосконалення традиційних підходів. Процес валяння здійснювався з використанням спеціальних валиків або в об'ємних ємностях із сильним вихровим потоком води, що забезпечувало щільне звалювання вовни. Отримане неткане полотно сушили та додатково обробляли. Із розвитком промислових технологій валяння стало механізованим, а в XX столітті було впроваджено

голкопробивний метод, що значно підвищив ефективність виготовлення повсті (див. рисунок 1.1.1) [6].

Рисунок 1.1.1 – Голкопробивний метод промислового виготовлення повсті

На території України техніка валяння має давні традиції, зокрема вона глибоко вкорінена в культурі карпатського регіону. Процес валяння вовни в Україні має тісний зв'язок із розвитком скотарства, зокрема вівчарства, що історично було характерним для багатьох регіонів, особливо Карпат. Основним матеріалом слугувала овеча вовна, з якої виготовляли сукно – спочатку ткане полотно, яке згодом піддавали процесу валяння. Цей підхід відрізняється від традиційних технік валяння, заснованих на використанні пуху чи необробленого вовняного пасма.

На Гуцульщині техніка валяння досягла особливого розвитку, оскільки виготовлення вовняних виробів було невід'ємною частиною традиційного побуту. Тут створювали як вироби з натуральної вовни, так і пофарбовані у характерні для регіону кольори – червоний і чорний. Найвідомішим і впізнаваним продуктом гуцульського текстильного ремесла стало сукняне покривало – ліжник. Його виготовляли з прядених вовняних ниток на ткацькому верстаті, після чого ущільнювали за допомогою спеціального пристрою – валила.

Валило – це дерев'яна конструкція, у якій використовувалася сила гірського потоку для ущільнення вовняного полотна (див. рисунок 1.1.2).

Ліжники розміщували у спеціальних дерев'яних ковшах, через які протікала вода, утворюючи потужний вир. Під її дією тканина активно оберталася, ущільнювалася та набувала м'якості. За один цикл у ковші могло одночасно звалюватися до десяти виробів. Така технологія дозволяла покращити якість виробу, й усунути характерний вовняний запах [8]. У рівнинних регіонах України, зокрема на Поліссі, подібні процеси виконували вручну у спеціалізованих приміщеннях – фолюшах, також відомих як сукновальні або валяльні.

Косівщина, зокрема село Яворів, стало центром ткацтва, де ліжники виготовляли цілими родинами. Ліжники здебільшого мали побутове призначення, однак також виконували ритуальну функцію – їх використовували під час весільних та поховальних обрядів. Класичний ліжник зазвичай мав три природні кольори: білий, сірий і чорний, однак із часом з'явилися яскраві кольорові варіанти (див. рисунок 1.1.3) [9].

Рисунок 1.1.2 – Вавило

Рисунок 1.1.3 – Яворівські ліжники

Згадки про функціонування сукновальних майстерень у селі Березів ще у 1482 році свідчать про давні традиції ткацького та валяльного виробництва. Найякіснішим вважалося сукно, виготовлене з вовни однорідних овець, що забезпечувало міцність матеріалу, з якого переважно шили верхній одяг [10].

У сучасних умовах техніка фелтингу набуває нових змістових відтінків, перетворюючись на своєрідну форму мистецького самовираження.

Незважаючи на те, що традиційні сфери застосування повсті – зокрема виготовлення одягу та побутових речей – не вважаються новаторськими чи модними, останніми роками спостерігається помітне зростання інтересу до цього матеріалу. Цей інтерес має масовий, дизайнерський і художній характер.

Сьогодні з повсті виготовляють широкий спектр виробів – від дитячих іграшок до ексклюзивного дизайнерського одягу, аксесуарів, картин і предметів інтер'єрного декору. Особливо популярними стали прикраси, одяг, іграшки та панно з вовни. Повість часто комбінують з іншими матеріалами, такими як нитки, кераміка, дерево, метал чи скло, що надає виробам виразності та унікальності.

Зростаюча популярність повсті, ймовірно, пов'язана з прагненням сучасної людини повернутися до природних, теплих і «живих» матеріалів на тлі широкого поширення синтетики, пластику, скла та бетону. Таким чином, фелтинг у XXI столітті розглядається як актуальний напрям авторського декоративно-прикладного мистецтва та сучасного дизайну, що поєднує технічні навички з творчим самовираженням [11].

Ще одним стародавнім ремеслом, що має глибоке коріння в історії людства, є вишивка гладдю. Її витoki сягають давнини, простягаючись крізь різні культури та традиції багатьох народів. З моменту своєї появи, вишивка стала невід'ємною частиною культурної спадщини, міцно увійшовши у повсякденне життя та мистецтво багатьох суспільств [12].

Походження вишивки пов'язане з появою первісного шитва на одязі людини кам'яного віку. До першого тисячоліття до нашої ери вишивальне мистецтво набуло високого художнього розвитку у Стародавньому Вавилоні, Греції, Римі, Китаї, Індії та Ірані. Візантійська вишивка вирізнялася особливою пишністю і суттєво вплинула на традиції вишивання в країнах середньовічної Європи та на території Київської Русі [13].

Античні вчені Геродот, Лісій, Діодор і Діонісій у своїх працях надають непрямі свідчення про наявність вишивки на території сучасної України.

Вишивка в Україні бере початок ще з часів трипільської культури. Разом із розвитком ткацтва з'явилася потреба оздоблювати одяг, що стало основою для подальшого розвитку декоративного мистецтва. Археологічні знахідки – відбитки тканин на посуді та залишки ниток і барвників у скіфських курганах – свідчать про високу майстерність давніх майстрів і застосування як простих, так і складних технік переплетення (див. додаток Б, рисунки Б.1–Б.2).

Скіфська доба посідає важливе місце в історії розвитку вишивки на території України. Скіфи не лише виготовляли зручний одяг, а й оздоблювали його вишивкою з золотих ниток, використовуючи мотиви тварин, геометричні та рослинні орнаменти. Вишивка скіфської знаті відзначалась розкішшю та багатством, що збереглося і в традиціях сарматів, де заможніші прикрашали одяг золотим гаптуванням, а бідніші – простішою вишивкою та намистинами (див. додаток В, рисунок В.1).

Матеріальним свідченням виникнення та розвитку вишивального мистецтва від часів енеоліту є археологічні знахідки, отримані під час розкопок курганів. Срібні бляшки із зображеннями чоловіків, знайдені на Черкащині датовані VI століттям, за результатами досліджень мають значну подібність із елементами одягу й вишивки українського народного костюма XVIII–XIX століть (див. додаток В, рисунок В.2) [14].

У часи Київської Русі шитво досягло високого художнього рівня і стало відомим поза межами держави. Літописи свідчать, що наприкінці X століття сестра Володимира Мономаха – Анна Всеволодівна (Янка) – заснувала у Києві, в Андріївському монастирі, школу з навчання вишивці золотом і сріблом [15].

Серед найдавніших українських технік вишивки виділяють такі прийоми, як «прокол», «шов по формі», «шов у ялиночку», «шов у прикріп», «єдвабний шов», «шов по мотузці» та «панцерний шов». Цими техніками оздоблювали ризи священників та церковний декор у період Київської Русі. За свідченнями мандрівних літописців, слов'яни (руси), які є прямими предками українців, носили вишитий ошатний одяг навіть після X століття [16].

XVI–XVII століття стало періодом розквіту українського гаптування – вишивки золотими та срібними нитками на атласі, оксамиті, парчі з використанням перлів і коштовного каміння. Гаптування розвивалося у тісному стилістично-художньому зв'язку з іконописом та гравюрою. У XVIII столітті з'явилося нове розуміння орнаментальних форм з об'ємно-пластичним і живописним трактуванням, що сприяло розвитку вишивки гладдю різнокольоровими нитками [17].

Наприкінці XVI – на початку XVIII століття, у період розквіту українського козацтва, народна вишивка зазнала значних трансформацій, набуваючи майже сучасних рис (див. додаток Г, рисунок Г.1). Орнаменти стали більш чіткими, з виразними геометричними елементами та гострими кутами, а символічне навантаження візерунків відображало регіональні особливості культури та світогляду.

Вишита сорочка набула не лише естетичного, а й соціально-культурного значення. У цей час вона перетворюється на показник жіночої майстерності: орнамент, рівність стібків, яскравість і складність узору слугували своєрідною характеристикою нареченої. Чим вправнішою була дівчина у вишиванні, тим вищою вважалася її шлюбна цінність, адже саме жінка відповідала за зовнішній вигляд і охайність одягу чоловіка.

Окрім побутового, вишиванка відігравала й оберегову функцію. Українські козаки сприймали вишиту сорочку як символ захисту, духовної сили та зв'язку з рідною землею. Вона супроводжувала воїна у походах, зберігаючи тепло домівки та віру в перемогу. Саме в добу Гетьманщини відбувається формування цілісного українського національного костюма, в якому вишиванка посідала центральне, глибоко символічне місце [18].

У XVII–XIX століттях вишивка в Україні розвивалася у монастирях, поміщицьких маєтках і серед звичайних людей. Черниці виготовляли церковні вироби із золотої та срібної нитки, досягаючи вишуканості та духовного змісту. У поміщицьких майстернях вишивали одяг, скатертини, панно та чохли. В цей період широко використовували бісер, який імпортували з

Венеції та Богемії. Вишивка бісером прикрашала предмети інтер'єру та аксесуари і була ознакою освіченості й добробуту.

Разом із вишивкою бісером значного поширення набрала техніка вишивання білим шовком по тонких прозорих тканинах. Так прикрашали жіночий одяг, шарфи і носові хустки. Орнаменти відрізнялися вишуканістю і включали мотиви квітів, стрічок, срібла та мережива. Вишивка виконувала декоративну функцію й несла глибокий емоційний зміст [19].

Охопити всю історію української вишивки періоду ХІХ століття практично неможливо в межах одного дослідження, адже вона відзначалася надзвичайним регіональним розмаїттям, технічною складністю та глибиною символіки. У цей час вишивка стала не тільки ремеслом, а й справжнім способом самовираження народу, його мовою через узор, кольори й техніки. Кожен регіон України – Полісся, Поділля, Слобожанщина, Гуцульщина, Буковина, Наддніпрянщина – виробив свої унікальні орнаментальні системи, притаманні лише цій місцевості, що передавалися від покоління до покоління.

Особливої ваги набуває техніка вишивки гладдю – кольоровими або білими нитками по полотну, батисту, тонкому льону. Гладь у ХІХ столітті вирізняється технічною довершеністю й художнім осмисленням: квіткові мотиви, птахи, стилізовані гілки та листя створюють мальовничу композицію, інколи майже живописного характеру. Саме вишивка гладдю на жіночих сорочках, фартухах, предметах побуту, серветках набирає популярності як в селянському побуті, так і серед заможних верств, що поступово переймають і трансформують народну орнаментику [20].

У другій половині ХІХ століття спостерігається зростання зацікавлення вишивкою серед інтелігенції, етнографів та колекціонерів (див. додаток Д, рисунки Д.1–Д.2). Починаються етнографічні експедиції, запис орнаментів, збирання зразків народного одягу. Це стало основою для формування перших музейних колекцій українського текстилю. Саме в цей період вишивка починає сприйматися не як побутове мистецтво, а як частина культурної спадщини нації, яку необхідно зберегти [21].

Як і багато інших видів народного мистецтва, українська вишивка на початку ХХ століття зазнала механізації. Почали з'являтися фабрики та кооперативи, де вишивку виконували за допомогою спеціальних машин. Це дало можливість налагодити масове виробництво та зробити вироби з елементами традиційної вишивки доступними для ширших верств населення як в Україні, так і за її межами. Завдяки цьому українська орнаментика поширилася по світу, потрапляючи на міжнародні ринки.

Однак механізована вишивка суттєво поступалася ручній як у технічному виконанні, так і в художній якості. Машинна вишивка часто втрачала глибину символіки, теплоту індивідуальної праці та різноманіття технік, які передавалися поколіннями майстринь. У результаті традиційне мистецтво втрачало частину своєї автентичності, набуваючи рис масової продукції [22].

Окремо варто згадати значення вишитого одягу для українців під час визвольної боротьби – зокрема в роки Української революції (1917–1921) та в період діяльності Української повстанської армії (1942–1949). Для повстанців чорна вишита сорочка мала особливе символічне значення: її зберігали як поховальний одяг, що свідчить про готовність до самопожертви заради Батьківщини [23].

Після Другої світової війни, в умовах радянських репресій, вишивка стала формою культурного спротиву. У таборах ГУЛАГу українці зберігали традиції, створюючи вишивки з підручних матеріалів. Ці роботи мали не лише декоративне, а й глибоке духовне значення – вони були носіями пам'яті, родинного тепла, національної ідентичності, що зберігалася попри жорстокі обставини. Так, вишивка стала актом внутрішнього опору, здатним протистояти забуттю та асиміляції [24].

Після проголошення незалежності України в 1991 році вишивка стала одним із важливих символів національного відродження. Вона знову набула значення як частина нематеріальної культурної спадщини народу, відображаючи глибоку духовність, історичну пам'ять і художню традицію.

Розпочався процес активного вивчення, документування та популяризації вишивки як науковцями, так і культурними інституціями. Відбуваються фахові дослідження технік, орнаментів, регіональних особливостей; створюються музейні та цифрові архіви, проводяться виставки, майстер-класи, фестивалі [25].

Сучасний етап розвитку вишивки відзначається її інтеграцією в актуальне мистецтво, моду, дизайн. Багато художників і дизайнерів переосмислюють традиційну орнаментику, використовуючи її у своїх авторських проектах. Особливо важливу роль вишивка відіграє в умовах війни з Росією, що триває з 2014 року: вона слугує засобом культурного спротиву, оберегом, формою підтримки військових і способом збереження національної ідентичності. Таким чином, українська вишивка сьогодні – це не лише ремесло, а й жива форма національного самовираження, що поєднує традиції з сучасністю [26].

Отже, техніки фелтингу та вишивки є важливою частиною як світового, так і українського декоративно-прикладного мистецтва. Вони формувалися протягом багатьох століть і мали практичне, естетичне та символічне значення. Сьогодні ці техніки зберігаються, переосмислюються та активно застосовуються в мистецтві, освіті й дизайні.

1.2 Художньо-технологічні особливості виконання творів техніками фелтингу та вишивки гладдю

Фелтингом називають процес виготовлення виробів шляхом з'єднання вовняних або синтетичних волокон під дією механічного впливу, тепла, води та мила. Завдяки своїй пластичності техніка фелтингу дозволяє створювати як площинні, так і об'ємні композиції, поєднуючи кольори, фактури та декоративні елементи. Вироби, створені у техніці фелтингу, представляють

широку палітру форм і жанрів – від простих декоративних об'єктів до складних художніх композицій [27].

Існує дві основні техніки валяння вовною: мокре валяння та сухе.

Мокре валяння передбачає зчеплення вовняних волокон під впливом води, мильного розчину та тертя (див. рисунок 1.2.1, а). Спочатку формується основа майбутнього виробу, яка змочується розчином і далі обробляється шляхом тривалого тертя. Чим довше триває процес, тим щільнішим стає матеріал. Після завершення валяння виріб ретельно промивають і висушують. Такий спосіб використовують для створення одягу, сумок, капелюшків, взуття, декоративних панно тощо (див. рисунок 1.2.1, б) [28].

а

б

а) створення панно в техніці мокрого
валяння

б) декоративне панно, виконане в
техніці мокрого валяння

Рисунок 1.2.1 – Техніка мокрого валяння

Сухе валяння, або фільцювання, виконується спеціальними голками з насічками, які захоплюють волокна вовни під час багаторазового проколювання. У результаті волокна переплітаються, ущільнюються й утворюють щільну та стійку до деформацій структуру (див. рисунок 1.2.2, а). Техніку сухого валяння застосовують для створення іграшок, ляльок, об'ємних декоративних форм, а також для нанесення дрібного орнаменту або зображення на текстильну основу (див. рисунок 1.2.2, б) [28]. Саме техніку

сухого валяння було обрано для виконання декоративної композиції в межах кваліфікаційної роботи.

а

а) створення іграшки в техніці
сухого валяння

б

б) іграшка в техніці сухого валяння

Рисунок 1.2.2 – Техніка сухого валяння

У сучасному декоративному мистецтві активно використовуються новітні варіації традиційного фелтингу.

Нунофелтинг – це техніка валяння, при якій вовна з'єднується з тонкою тканиною, здебільшого шовком. Назва походить від японського слова «нуно», що означає «тканина». Цей метод був розроблений у 1990-х роках австралійською дизайнеркою Поллі Стірлінг та її колегою Сачіко Котакі. Завдяки йому створюються легкі, елегантні вироби з оригінальними фактурами, які поєднують м'якість вовни та прозорість тканини (див. рисунок 1.2.3) [28].

Рисунок 1.2.3 – Шарф в техніці нунофелтинг

Ще одним сучасним різновидом фелтингу є «живопис вовною», або аплікація вовною. Ця техніка базується на сухому валянні та дозволяє

створювати деталізовані зображення, подібні до малюнків пензлем. Особливої популярності вона набула завдяки американській художниці Дані Айвс, яка створює реалістичні «вовняні портрети» тварин і рослин (див. рисунок 1.2.4). Твори в цій техніці поєднують текстильну матеріальність із живописною точністю, відкриваючи нові можливості для художнього самовираження [28].

Рисунок 1.2.4 – «Вовняний портрет» створений Дані Айвс

Таким чином, фелтинг як техніка декоративно-прикладного мистецтва вирізняється багатством художніх засобів і широким спектром технологічних можливостей. Подібну роль у формуванні візуального образу твору відіграє й вишивка, зокрема техніка гладі, яка також дозволяє працювати з формою, кольором і фактурою, створюючи цілісні образи на площинній поверхні.

Існує понад трьохсот видів швів, які базуються на близько двадцяти основних техніках. Найпоширенішими серед них є гладь, низь, хрестик, мережка, бігунець, плетіння, колосковий шов, вузлики, шнурочок, кручений шов, вирізування, виколювання та козлик [5].

У традиціях українського декоративно-прикладного мистецтва вишивка має значне художнє й етнокультурне значення, а її технічне розмаїття охоплює як початкові, так і складні шви, які формують основу для створення орнаментальних композицій. До початкових швів відносять: «уперед голкою», «назад голкою», «козлик», «стебловий», «тамбурний», «петельний». Вони

застосовуються для обведення контурів, зшивання деталей та створення декоративних акцентів.

Особливе місце посідають поверхнево-нашивні лічильні шви, серед яких: «лиштва», «занизування», «зерновий вивід», «низь», «поверхневий верхоплут», «кафасор», «хрестик», «штапівка», «ретязь». Ці техніки характерні точним рахуванням ниток та вишиванням по полотну, найчастіше геометричних або геометризвано-рослинних орнаментів.

Рушникові шви поєднують кілька технік – гладь, стебловий, хрестик, «кривульку», «козлик» тощо, й використовуються для створення сюжетно-символічних композицій із рослинними та зооморфними мотивами.

Окрему групу становлять техніки прозоро-рахункової вишивки (мережки), зокрема: «одинарний прутик», «подвійний прутик», «вівсяночка», «гречка», «черв'ячок», які формуються шляхом прорідження тканини та обробки витягнутих ниток декоративними стібками. Такі техніки переважно використовуються для оздоблення сорочок, серветок, фіранок.

До поверхнево-нашивних вільних технік, що виконуються за попередньо нанесеним контуром без лічби ниток, належать різновиди гладі: пряма, коса, стеблова, декоративна, біла, полтавська тощо [30].

Вишивка гладдю – одна з найдавніших і найпоширеніших технік ручної декоративної вишивки, суть якої полягає в щільному укладанні стібків різної довжини та напрямку, що повністю або частково покривають поверхню тканини. Техніка гладі дозволяє створювати м'які кольорові переходи, світлотіньові ефекти та об'ємні форми. Завдяки цим художнім можливостям гладь часто порівнюють із живописом, де нитка в руках майстра виконує роль пензля [30].

Всі види та техніки вишивки гладдю поділяються на дві основні групи: лічильна та вільна гладь.

Лічильна гладь (рахункова) виконується з точним підрахунком ниток на тканині, подібно до техніки вишивання хрестиком, але без перехрещення

стібків – вони йдуть в одному напрямку. Характерними для неї є геометричні орнаменти та чіткі контури.

Серед основних різновидів лічильної гладі виділяють: пряму (стібки вздовж вертикалі або горизонталі тканини), косу (стібки під кутом 45°), техніку колодочок (двосторонні дрібні паралельні стібки), назбирування (ромбічні узорі дрібними стібками), занизування (вишивка з проміжками між стібками відповідно до ниток тканини).

Вільна гладь виконується без підрахунку ниток, по попередньо нанесеному на тканину контуру, що дозволяє створювати плавні лінії довільної довжини, зображуючи природні мотиви, портрети та сюжетні композиції. До вільної гладі належать: проста гладь (стібки виконуються в одному напрямку по всій довжині елемента), штрихова гладь (стібки розміщуються радіально від центру елемента), художня гладь (застосування кольорових ниток різних відтінків для передачі світлотіней і глибини, наближених до живопису), декоративна гладь (часто з використанням ниток одного кольору в різних відтінках).

Також вишивку гладдю класифікують за іншими характеристиками: при виконанні пласкої гладі (стібки прямі, щільно прилягають один до одного), об'ємна гладь (з настилом – стібки накладаються на основу з перпендикулярних стібків, утворюючи рельєф), прорізна або ажурна гладь (елементи з вирізаними отворами, які обшиваються нитками), хардангер (ажурна техніка з квадратними отворами в геометричному орнаменті), рішельє (ажурна вишивка з характерними перемичками – бридами), цирка (поєднання елементів рахункової гладі з ажурними техніками вирізування), одностороння гладь (вишивка лише з одного боку), двостороння гладь (вишивка виглядає однаково з обох боків), біла гладь (вишивка білими нитками по білій тканині), кольорова гладь (застосування кольорових ниток), лиштва (оздоблення країв тканини), ручна гладь (виконується вручну голкою), машинна гладь (виконується швейною машиною) [30].

З допомогою техніки вільної гладі можна якісно і точно передати кольорові відтінки та плавні переходи між ними, а також відобразити світлотіньові ефекти, що робить мистецькі твори живописними та реалістичними. Завдяки правильному підбору ниток, кольору, довжини і напрямку стібків можливо створювати детальні та живописні мистецькі твори.

В українській вишивці кожен колір має своє певне наповнення та значення, які глибоко вкорінені в традиціях та символіці народу. Червоний колір символізує життя, енергію, любов і захист від зла. Білий – чистоту, невинність та духовність. Чорний часто асоціюється із землею, стабільністю і водночас з таємничістю. Синій та блакитний кольори несуть заспокоєння, небо, водну стихію і сподівання. Зелений означає родючість, відродження, здоров'я і природу. Жовтий і золотистий кольори символізують сонце, багатство, радість і добробут. Завдяки глибокому смислому наповненню, кольори у вишивці прикрашають виріб та передають цінності, обереги та побажання, що робить кожен мистецький твір живою частиною культурної спадщини [18].

Отже, техніки фелтингу та вишивки гладдю дають великі можливості для творчого самовираження: фелтинг дозволяє створювати як плоскі, так і об'ємні вироби з вовни, поєднуючи різні фактури й матеріали, а вишивка гладдю – передавати образи на тканині за допомогою стібків, кольору й об'ємів; обидві техніки поєднують традиційність із сучасними підходами й широко використовуються в декоративно-прикладному мистецтві.

2 ХУДОЖНЬО-КОМПОЗИЦІЙНІ ТА ТЕХНОЛОГО- МАТЕРІАЛОЗНАВЧІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ДЕКОРАТИВНОЇ КОМПОЗИЦІЇ «КРАСО УКРАЇНИ, ПОДІЛЛЯ!» У ЗМІШАНІЙ ТЕКСТИЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ

2.1 Ідея та художньо-образне обґрунтування теми декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

Різноманітна культурна спадщина України є вагомою частиною всесвітнього культурного надбання. Її належне збереження та використання має бути не лише одним із ключових напрямів державної політики, але й показником, за яким оцінюється наша держава на європейському та світовому рівнях. Тому для розвитку культурного потенціалу нашої країни важливо не тільки зберігати пам'ятки, але й поширювати інформацію про них різними способами. Одним із таких способів є художня інтерпретація зображення архітектурного надбання з метою привернення уваги до важливої частини української історичної спадщини.

Кожен історико-етнографічний регіон України зберігає історичну пам'ять у вигляді архітектурних об'єктів. У межах дослідження вирішено особливу увагу звернути на Поділля, адже – це край з багатою історією, який зберіг численні архітектурні пам'ятки, зокрема, замки, фортеці, церкви тощо. Однією з таких пам'яток є Меджибізький замок, що й став основним об'єктом для дослідження та подальшої інтерпретації під час створення декоративної композиції.

Меджибізький замок є яскравим прикладом архітектурної спадщини Поділля. Фортеця є частиною історії регіону й символізує його культурну й духовну стійкість. З метою передачі краси, грандіозності й винятковості архітектурної пам'ятки та її вагомого значення під час історичних подій, було

вирішено створити декоративну композицію у змішаній текстильній техніці (фелтинг, вишивка). Саме застосування фелтингу та вишивки дасть змогу відтворити фактуру архітектурної споруди та передати особливості ландшафту поряд.

Місто Меджибіж розташоване там, де річка Бужок впадає в Південний Буг. Тому його й називають «Між Богами» (тому що перед «Бугом, був «Бог»). У давнину поселення називалося «Межибожжя».

Одне з перших згадувань про поселення зустрічається в Іпатіївському літописі 1146 року. На початку XII століття в Межибожжі вже вочевидь розташовувалося дерев'яно-земляне оборонне укріплення [31].

Дерев'яна фортеця Межибожжя знаходилась в східній частині нинішнього замку та займала приблизно чверть його території. Укріплення були дерев'яними, складені в зруб і на нижньому рівні підсиленні камінням. Дитинець фортеці був розташований на мисі, відділений від західної частини ровом завглибшки до шести метрів від сучасної поверхні. Можливо, додатковий захист забезпечували ще кілька валів та ровів, сліди яких були знайдені впродовж археологічних розкопок [32]. Західний сухий оборонний рів, що зберігся донині, також міг бути однією з перешкод на цьому напрямку. Решту території замчища оточувало укріплене предграддя, яке доповнювало систему захисту.

У XIII столітті Межибожжя було частиною Болохівської землі, яка слугувала своєрідною «буферною зоною» між Золотою Ордою та володіннями Данила Галицького. Місцеві жителі, спираючись на підтримку татар, здійснювали військові напади на західних сусідів. У 1241 році ці дії отримали жорстку відповідь: Данило Романович розгромив міста Болохівської землі, в тому числі й Межибожжя. Після розгрому та завоювання у 1255 році, історія «града» Межибожжя, як міста Болохівської землі завершилася.

У зруйнованих містах правителі Галичини та Холма збудували нові фортеці, однак близько 1258 року, перед обличчям ординського ультиматуму, укріплення були знесені, а стіни розкопані, через загрозу збоку армії ханського

полководця Бурундая, яка наближалася до кордонів Волині та Галичини. Єдине місто, яке unikнуло руйнувань, був Холм – столиця Галицько-Волинської держави.

У 1362 році литовський князь Ольгерд завдав поразки татарам, і Поділля перейшло під його владу. Меджибіж став частиною Луцького уділу князя Любарта-Дмитра, але згодом увійшов до складу Великого князівства Литовського, перейшовши під владу подільських князів Коріятовичів [33].

У цей час почалася перебудова кам'яного замку, а початковим центром фортеці став дитинець із дерев'яними будівлями.

На місці злиття річок Бужка та Південного Бугу зводять вежу з брамою, від якої фортечні мури тягнуться на північ і захід. Західна стіна, перед якою вирили глибокий рів, розділяла подвір'я фортеці на дві частини. На кутах фортечних мурів були круглі вежі, одна з яких збереглася до сьогодні, хоча й у перебудованому вигляді.

Розташована на перехресті Кучманського та Чорного шляхів, Меджибізька фортеця слугувала форпостом для захисту навколишніх земель і неодноразово зазнавала руйнувань та відбудовувалась. На зламі XV—XVI століть, фортецю укріплюють з північного боку добудовуючи дві вежі п'ятикутну (Лицарська) та північно-східну круглу (Офіцерська) [34].

Підступи до замку з трьох боків були оточені водою. Місцевість навколо замку була болотистою. Це ускладнювало штурми та пересування ворожих військ. Bastіони робили оборону більш ефективною. Мури фортеці були міцними тому що, будували їх з каменю та цегли. Зовнішні стіни фортеці сягали чотирьох метрів товщиною. Це робило фортецю стійкою до обстрілів з гармат [35].

Військова історія Меджибізького замку додає його сучасному образу, героїчної сторінки боротьби та оборони. У XV – XVI ст замок постійно ставав ціллю татарських нападів. У 1453 році, після чергового набігу, військо, до якого входив і меджибізький староста Мацелен, переслідувало нападників аж до Теробовлі.

У 1516 році татари взяли замок в облогу, проте завдяки новим укріпленням Станіслав Лянцкоронський зумів успішно відбити два напади [34].

У XV–XVI століттях загальноєвропейська культура набуває рис епохи Ренесансу, і архітектура Меджибізького замку також не залишилась осторонь цього впливу. У цей період замок переходить у власність роду Сенявських, з якими пов'язують його перебудову та модернізацію порівняно зі спорудою часів Коріатовичів. Цей рід володів замком майже 200 років.

У 1540 році гетьман Миколай Сенявський провів масштабну реконструкцію замку за участі архітектора Яна Бонка [36]. Вплив Ренесансу, характерний для культури того часу, простежуються навіть в оборонній архітектурі: пом'якшуються суворі зовнішні форми укріплень, вдосконалюються мури, змінюється форма стрільниць (що було зумовлено поширенням вогнепальної зброї) і з'являються декоративні елементи [34].

Під час реконструкції збудували нові укріплення, бастіон, круглу надбрамну вежу, житлові приміщення, а в'їзну браму перенесли. У XVI столітті додали високу браму для приймання вантажів, яка пізніше була замурована [37].

У період польсько-турецьких воєн замок багаторазово переходив з рук у руки. У 1648 році його захопили козацькі повстанські полки Максима Кривоноса і Данила Нечая, а вже наступного року – польські війська. Богдан Хмельницький двічі повертав фортецю під свій контроль: у 1650 та 1653 роках. У 1657 році козаки залучили до війни угорського князя Дердя II Ракоці, чії загони теж таборували під Меджибожем.

В 1672 році, Меджибізький замок опинився під владою Османської імперії. Проте вже 1673 року, через рік після укладення Бучацького перемир'я, коронний хорунжий Миколай Єронім Сенявський захопив своє дідичне місто, прямуючи з військом під Хотин. Під загрозою штурму турецький гарнізон здався без бою. Замок і волость залишалися під контролем Сенявського до 1678 року, а в замку перебував польський гарнізон.

Попри численні вимоги віддати Меджибіж Османській імперії, Сенявський не погоджувався, поки у квітні 1678 року не запропонував передати замок за грошову компенсацію від польського короля. Поляки залишили Меджибіж лише у вересні того ж року. Османська влада тримала замок до 1686 року, коли турки залишили його після невдалої спроби підірвати укріплення.

У 1699 році Поділля повернулося до складу Польщі. Адам Миколай Сенявський розпочав ремонт замку, відновивши мури, бастіони, міст і каплицю. У 1708–1713 роках модернізували парапети, бійниці, вежі та палац. У 1730 році, після смерті Адама-Миколая Сенявського, Меджибіж із замком перейшов до Августа-Олександра Чорторійського через шлюб із Софією Сенявською. Протягом століття замком володіли три покоління Чорторійських, використовуючи його здебільшого для господарських потреб і тимчасового розквартирування війська.

Протягом цього періоду значних перебудов не проводили, завдяки чому замок зберіг свій первісний вигляд до ХХІ століття. Його оборонну функцію забезпечували артилерійські позиції на бастіоні, Великій вежі (Лицарській) та біля брами, а підземелля слугувало цейхгаузом із колодязем. У 1759 році дерев'яний міст замінили на мурований із підйомною секцією, яка збереглася до наших днів [38].

З 1734 по 1735 роки в Меджибожі дислокувались російські війська під час боротьби за польську корону, що завдало шкоди замку та околицям [39].

У 1759 році замість дерев'яного мосту, що вів до замкової брами, збудували мурований міст на десяти опорах, який зберігся до наших днів. Як і його попередник, міст мав підйомну секцію перед воротами [38].

Чорторійські відвідували Меджибіж періодично, а в 1784 році Адам Казимир Чорторійський на короткий час оселився в Меджибожі, обіймаючи посаду Генерального старости Подільського.

У 1819 році князь Адам Єжи Чорторійський відкрив у Меджибожі повітову школу, розмістивши її у замку та здійснивши перебудови:

облаштовано корпуси для проживання учнів, актовий зал в «Офіцерській» вежі та навчальні приміщення [40]. Серед викладачів був натураліст Войцех Зборжевський, а серед учнів – Леонард Совінський, перекладач творів Шевченка, та поет Генрик Яблонський.

У 1831 році замок конфіскували через участь Августа Чорторийського у Польському повстанні. Школа діяла до 1841 року, після чого її перевели до Чорного Острова. У 1844 році замок передали військовому відомству, перебудувавши його у псевдоготичному стилі: фортечні мури прикрасили зубчастими парапетами, стіни покрили білим тиньком. Замковий костел переосвятили на православну церкву.

4 жовтня 1846 року Меджибіж відвідав Тарас Шевченко під час археографічної експедиції. На честь цього встановлено меморіальну дошку.

У 1917 році під час Української революції почалася українізація частини колишньої російської армії на Волині й Поділлі. 18 липня генерал Павло Скоропадський отримав наказ українізувати 34-й корпус, який невдовзі перекинули до Меджибожа. Штаб розташувався в замку, а війська – у містечку та таборі поблизу. Після двомісячної реорганізації корпус став «Першим Українським Корпусом» [41].

У радянський період до 1930-х років у замку розміщувалися військові підрозділи, а згодом – маслозавод, що завдав значної шкоди пам'ятці. Під час Другої світової війни будівлі також постраждали, але найбільших руйнувань замок зазнав через місцеву владу, яка дозволила розбирати його на будівельний матеріал. Комплекс поступово перетворювався на руїну.

Олександр Довженко також згадував про занедбання пам'ятки: «Їдучи в Кам'янець-Подільський, я завітав в місто Меджибіж, засноване в XII столітті. Я поїхав подивитися на замок, збудований в XIV столітті. Це грандіозна споруда. Богдан Хмельницький брав його кілька разів. Подвір'я цього замку являє вікове кладовище... У більшості міст існує якась дивна «традиція» – байдужість до старих історичних споруд.» [42].

У 1967 році інститут «Укрпроектреставрація» розпочав дослідження замку для його реставрації. За наступні десятиліття здійснили антиаварійні заходи, зміцнили мури, частково відновили церкву, п'ятикутну вежу та окремі корпуси. Дослідження й реставрація тривають і зараз.

Сучасна історія Меджибізького замку є також багатограною: у 2001 році він отримав статус Державного історико-культурного заповідника. З 2004 по 2015 роки (за винятком 2014 року) в замку проходив Всеукраїнський історичний фестиваль «Стародавній Меджибіж». З 2019 року на території замку організовують фестиваль середньовічної культури «Епоха героїв» [43].

У 2014 році через брак фінансування реставраційних робіт обвалилася західна стіна головного корпусу палацового комплексу [44]. Вже з 2015 року реставрацію почали відновлювати за кошти бюджету Хмельницької області.

В травні 2021 року Міністерство культури та інформаційної політики оприлюднило рейтинг проєктів, поданих до участі у програмі «Велика Реставрація» в межах ініціативи «Велике будівництво». Серед них проєкт відновлення Меджибізького замку зайняв 16-те місце зі 109 об'єктів культурної спадщини, які були допущені до подальшого розгляду. Однак, попри високий результат, Міністерство культури не включило замок до списку, запланованих для реалізації у 2021 році [45].

Також Меджибізький замок має офіційний статус члена Європейського культурного маршруту пам'ятками фортифікації FORTE CULTURA який отримала в 2022 році [46]. FORTE CULTURA це європейський культурний маршрут, що спеціалізується на дослідженні та охороні історичних пам'яток-фортець.

Меджибізький замок став важливою частиною не тільки для Поділля, але й для України загалом. Його роль у історії полягає в тому, що він є частиною нашого минулого та у символізмі боротьби, захисту та силі українського народу на різних етапах історії.

Сьогодні замок є носієм культурної спадщини та багаті історії. Збереження таких пам'яток дозволяє не втрачати історичну пам'ять, а й

пізнавати глибину нашої ідентичності, яка проявляється в кожному камені цієї величної фортеці.

«Красо України, Поділля!» – назва теми мистецької роботи, яка не тільки відображає природну красу цього регіону, а й є глибоким символом його духовної величі та історичної значущості. Поділля – це історичний край у центрально-західній частині України, що межує з Молдовою. Назва регіону походить від долини між річками Південний Буг і Дністер. Цей лісостеповий край вирізняється невисокими горами, численними ярами та мальовничими каньйонами річок, які створюють унікальний ландшафт.

Поділля славиться багатством природних і культурних пам'яток. Замки, палаци, церкви й костели є зразками мурованої архітектури, що свідчать про велич минулого. Наприклад Меджибізький замок є одним із найбільш значущих архітектурних об'єктів Поділля, другий після Кам'янець-Подільського замку, форпост у регіоні, який захищав від нападників зі Сходу. Він є чудовим прикладом фортифікаційної архітектури, що збереглася до наших днів.

Назва кваліфікаційної роботи підкреслює гордість за унікальну спадщину регіону, де кожен пагорб, річка чи історична споруда є мовчазними свідками подій, що формували українську ідентичність упродовж століть. Вона несе у собі нерозривний зв'язок між минулим, теперішнім і майбутнім, адже краса Поділля як і інших регіонів України, залишається невичерпним джерелом натхнення для сучасного мистецтва, літератури та народної творчості. Символізм цієї назви відображає живий зв'язок поколінь, що старалися та стараються зберігати і примножувати велич цього унікального краю.

Подільський край залишив свій слід у творчості багатьох відомих діячів культури, зокрема Василя Стуса, Олександра Довженка та Лесі Українки й інших...

Твори Лесі Українки проникнуті любов'ю до Поділля, її життя і творчість, як і історія її родини, тісно пов'язані з цим краєм. У 1888 році, коли

їй було лише сімнадцять років, Леся прямувала потягом на лікування до Одеси. Під час цієї подорожі її глибоко вразили мальовничі краєвиди Поділля, які й надихнули її на створення циклу поезій «Подорож до моря» які присвячені сім'ї фольклориста й етнографа Михайла Комарова, який був близьким другом сім'ї Косачі. Один із віршів цього циклу, присвячений подільському краю, містить рядки, що стали символічними та добре знайомі багатьом [47].

Красо України, Подолля!
 Розкинулось мило, недбало!
 Здається, що зроду недоля,
 Що горе тебе не знавало!

Онде балочка весела,
 В ній хороші, красні села,
 Там хати садками вкриті,
 Срібним маревом повиті,
 Коло сел стоять тополі,
 Розмовляють з вітром в полі.

Ця поетична любов Лесі Українки до Поділля перегукується з темою кваліфікаційної роботи, яка також розкриває красу цього краю, передаючи її через образ Меджибізької фортеці.

Тема кваліфікаційної роботи передає важливість збереження і осмислення культурних та природних цінностей минулого у творчості. Вона акцентує увагу на тому, що краса Поділля – це не тільки красиві пейзажі, а й зв'язок між людиною, природою, історією та культурою. З назвою розкривається ідея того, як культурна спадщина допомагає передати не лише візуальну привабливість, але й основні цінності, що формують наше світосприйняття.

Слова Лесі Українки підкреслюють значущість Поділля як регіону, багатого історичними, культурними та духовними надбаннями. Вони

нагадують про необхідність охорони архітектурних і природних пам'яток, таких як Меджибізький замок, та про можливість мистецтва зберігати, популяризувати й передавати цю спадщину далі.

Таким чином, Меджибізький замок обрано основою для декоративної композиції через кілька вагомих причин. Образ Меджибізького замку втілює ключові віхи української історії, символізуючи незламність духу та тяглість національної пам'яті. Його вибір зумовлений історичним значенням та величною архітектурною формою, яка пробуджує творчі ідеї. Замок виступає символом стійкості, захисту та незалежності, що підкреслює силу українського народу, роблячи його ідеальним об'єктом для дослідження та мистецького відображення.

Особисті мотиви до вибору теми ґрунтуються на власному інтересі до історії України, а особливо історії Поділля та бажанні через мистецтво зберігати і популяризувати надбаня національної спадщини.

Важливим аспектом є пошук нових форм, що відкриває можливість поєднання вишивки та фелтингу, створюючи нові засоби виразності. Це дозволяє усвідомити, як через декоративне мистецтво можна передавати складні історичні та культурні образи.

Саме процес поєднання різних матеріалів (вишивка, фелтинг) в одному творі є важливим для досягнення детального відтворення, оскільки відкриває можливості для експериментів, пошуку нових виразних форм і створення оригінальних художніх образів. Дозволяючи повніше розкривати ідею роботи, підкреслюючи її мотиви та переосмислювати традиційні техніки у сучасному контексті [2].

Техніка фелтингу дає змогу створити текстуровані й об'ємні форми, які здатні передати архітектурні деталі замку, його масивність, старовинну фактуру каменю та відчуття часу, що залишив свій відбиток на стінах фортеці. Фелтинг дає змогу передавати необхідні кольори та м'які переходи між ними, що забезпечує досягнення реалістичного ефекту. Це особливо важливо при відтворенні природних відтінків каменю, які змінюються в залежності від

освітлення, а також для створення виразних контрастів між світлом і тіню. Завдяки використанню різних товщин та напрямків вовняних волокон можна додати об'єм і деталізацію, що надасть роботі руху, роблячи її більш виразною і динамічною [2].

Вишивка часто стає вдалим доповненням до вовни, додаючи деталізації окремим елементам замку. У декоративній композиції буде використано техніку вишивки гладдю – способу, за допомогою якого стібками заповнюють усю поверхню тканини, при цьому можуть використовуватись різні види швів та методів їх нанесення. Гладь є технікою, що має давні традиції, хоча не обмежується лише українським декоративним мистецтвом.

Техніка гладі нагадує живопис на полотні, адже виконання стібків подібне до того, як художник пише картину. Та і за допомогою гладі можна якнайкраще передати потрібні відтінки та переходи між ними, також різницю світла і тіні. Часто техніку використовують для вишивки рослинних мотивів, пейзажів чи портретів, де потрібно максимально тонко передати гру кольорів та деталізацію елементів [48].

Створення декоративної композиції за мотивами Меджибізького замку дозволяє поєднати вишивку та фелтингу з сучасним баченням відтворення текстильного мистецтва. Такий підхід дає змогу оновити класичні форми та надати їм актуальності, водночас зберігаючи їхню автентичність. Це сприяє появі нових образів, заснованих на вже відомих технічних прийомах.

Загалом робота над цією темою сприяє дослідженню та збереженню культурної спадщини, що дозволяє по-новому поглянути на наші надбання з іншої сторони і зрозуміти їхню важливість, інтерпретуючи їх через засоби декоративного мистецтва.

Композиція покликана передати гармонійний зв'язок між людиною, природою та культурною спадщиною, втілений в образі Меджибізького замку, що ніби зростається з подільським краєвидом. Архітектурні форми замку плавно переходять у навколишній ландшафт. Ідеї величі та захисту замку

переплітаються з образами природи, яка, здається, обгортає його, надаючи підтримку та захист.

Вибір саме цього об'єкта для мистецької інтерпретації обумовлений його значущістю в історії Поділля та всієї України. Замок став свідком численних подій, які впливали на долю українських земель, і його фортифікаційна архітектура відображає боротьбу народу за незалежність і захист своєї території.

Отже, ідея та художньо-образне обґрунтування декоративної композиції «Красо України, Поділля!» полягає у прагненні звернути увагу на історичну та культурну значущість Подільського краю через образ Меджибізького замку як символу стійкості, боротьби та національної ідентичності українського народу. Поєднання фелтингу та вишивки дозволить створити багатошарову, фактурну інтерпретацію архітектурної пам'ятки, підкреслюючи її монументальність, старовинний характер та органічний зв'язок із навколишнім ландшафтом.

Таким чином, декоративна композиція «Красо України, Поділля!» підкреслює красу й унікальність Меджибізького замку й слугує засобом переосмислення історичної пам'яті та зв'язку поколінь через мистецтво.

2.2 Характеристика матеріалів, інструментів і пристосувань та калькуляція витрат щодо виконаної декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

Під час створення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці було задіяно широкий спектр матеріалів, інструментів та пристосувань, відповідних до специфіки використовуваних текстильних технік. Основними матеріалами для декоративної композиції «Красо України, Поділля!» є бавовняне полотно, вовна для валяння та нитки

муліне, ці матеріали забезпечили необхідну текстурну виразність, насиченість кольорової гами та деталізацію художніх елементів.

Бавовняне полотно (див. рисунок 2.2.1), як натуральна основа, є практичним і довговічним матеріалом, що широко застосовується у текстильному мистецтві. Завдяки своїй щільності та структурі, воно ідеально підходить для створення композицій із використанням текстильних матеріалів, забезпечуючи надійне тло [49].

Рисунок 2.2.1 – Бавовняне полотно

Вишивка гладдю та фелтинг – це техніки обробки текстильних матеріалів, які попри спільну сферу застосування, кардинально відрізняються за принципом виконання.

Вовна для валяння – це спеціально оброблена натуральна вовна тварин, яка використовується для створення різноманітних виробів, таких як повстяні вироби, іграшки, панно, декоративні твори, одяг та аксесуари.

Перш ніж стати матеріалом для створення художніх творів, зстрижена овеча вовна проходить кілька етапів підготовки: очищення, промивання, спеціальну обробку, відбілювання та фарбування. У результаті виготовляють два основні види готової вовни, що відрізняються за зовнішнім виглядом і структурою: кардочесана вовна та шерсть мериноса (у формі гребінної стрічки) [50].

Кардочесана вовна (або кардована) – це вовна, оброблена на кардових машинах, в результаті чого волокна розтягнуті та розібрані для рівномірності й зручності обробки (див. рисунок 2.2.2, а). Вона широко використовується для виготовлення валяних виробів, таких як шапки, сумки, капці, а також для створення художніх творів у техніках сухого та мокрого валяння [51]. У створенні декоративної композиції «Красо України, Поділля!» кардочесана вовна слугувала основним матеріалом, тоді як гребінна стрічка використовувалася як доповнюючий варіант.

Вовняна пряжа з мериносу (див. рисунок 2.2.2, б), також відома як гребінна стрічка та топс, являє собою вовну у формі довгих, акуратно вирівняних пасм. Цей вид вовни є хорошим для створення виробів з ефектом тканини, де важливі такі якості, як еластичність і тонка, слухняна текстура. Завдяки цим властивостям, гребінна стрічка ідеально підходить для виготовлення суконь, спідниць, жилетів, шарфів, шалей, палантинів та подібних елегантних речей.

а

а) новозеландська кардочесана вовна

б

б) гребінна стрічка

Рисунок 2.2.2 – Види вовняної пряжі

Іноді у класифікації вовни виникає плутанина, і матеріали поділяють на кардочесану вовну та меринос, хоча це не зовсім коректно. Перший термін позначає метод обробки сировини, а другий – породу овець. Зазвичай

мериносову вовну виробляють у вигляді гребінної стрічки, що і стає причиною такої неточності [50].

Окрім овечої вовни, у техніках валяння також застосовують вовну інших тварин. Зокрема, популярністю користується вовна альпак, лам, верблюдів, ангорських кіз (мохер) та кролів (ангора). Кожен вид вовни має свої унікальні властивості – м'якість, термоізоляцію, блиск або еластичність – що дозволяє досягати різних художніх ефектів у готових виробах. Залежно від поставлених творчих завдань, можна поєднувати різні типи вовни для надання фактурності, об'єму чи колористичного різноманіття композиції.

Ще одним важливим матеріалом у створенні декоративної композиції «Красо України, Поділля!» стали нитки муліне.

Муліне – це бавовняна нитка (див. рисунок 2.2.3), виготовлена з довговолокнутої бавовни, що має м'яку текстуру та підходить для різних видів вишивки. У деяких випадках також застосовується муліне з вовни або акрилу, залежно від художнього задуму. Нитки можуть бути як фабричного виробництва, так і виготовлені вручну, і спеціально призначені для декоративного шиття та інших технік рукоділля. Цю нитку виробляють як промисловим, так і ручним способом, спеціально для вишивки та інших видів рукоділля [52].

Рисунок 2.2.3 – Нитки муліне

Нитки муліне бувають різної довжини – від 8 до 20 метрів, залежно від виробника та призначення. Найпоширенішими є пасма по 8 метрів, які зручно використовувати для вишивки вручну, зазвичай складаються з шести окремих

складень. Серед відомих світових виробників муліне можна виділити DMC, Madeira та Anchor [52].

Основою для композиції слугувало – бавовняне полотно, яке було натягнуте на дерев'яний підрамник розміром 80 см × 65 см (див. рисунок 2.2.4). На перших етапах для тимчасового закріплення полотна використовувалися звичайні кнопки, що забезпечувало зручність для знімання полотна у процесі виконання роботи. Після завершення основних етапів створення композиції полотно було надійно зафіксоване за допомогою меблевих скоб, що гарантує стабільність та довговічність виробу.

Рисунок 2.2.4 – Підрамник

Добір інструментів залежав від специфіки застосованих технік. Зокрема, для виконання композиції у техніці сухого валяння використовувалися спеціальні голки різної товщини, які мають насічки на боках (див. рисунок 2.2.5, а), що забезпечують звальювання волокон між собою і формування об'єму. Використання довгих товстих голок, як правило, є актуальним при формуванні початкового виду виробу, а з метою вигладжування поверхонь ідеально підійдуть тонкі та короткі голки. Для зручності та підвищення ефективності роботи також застосовувався багатогольник (див. рисунок 2.2.5, б), в якому може бути до семи голок, а як основа для валяння використовувалися звичайні поролонові губки (див. рисунок 2.2.5, в), що дозволяють запобігати ламанню голок та забезпечують стабільність під час роботи.

а

б

в

а) голки та тримач для голок;
б) багатогольник;

в) губки.

Рисунок 2.2.5 – Інструменти для техніки сухого валяння

На відміну від фелтингу, техніка вишивки гладдю потребувала іншого набору інструментів та пристосувань. У роботі використовувалися звичайні вишивальні голки (див. рисунок 2.2.6, а), підібрані відповідно до товщини ниток муліне, а також п'яльця (див. рисунок 2.2.6, б), що забезпечували рівномірне натягування тканини, полегшуючи процес вишивки та сприяли точності виконання стібків. Такий комплекс інструментів та пристосувань дозволив ефективно поєднати дві різні техніки в єдиній декоративній композиції.

а

б

а) голки для вишивки

б) п'яльця

Рисунок 2.2.6 – Інструменти та пристосування для вишивки гладдю

Також для оформлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» використовувався картон для закриття заднього фону, після чого

робота оформлювалася в дерев'яну раму (див. рисунок 2.2.6), яка перед оформленням декоративної композиції була покрита лляною олією.

Рисунок 2.2.7 – Дерев'яна рама

Для визначення вартості виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!», виконаної у змішаній текстильній техніці, було проведено розрахунок матеріальних витрат, результати якого подано в таблиці 2.2.1.

Таблиця 2.2.1 – Калькуляція витрат для виконання декоративної композиції

№ з/п	Назва матеріалу	Ціна за одиницю (грн.)	Витрата матеріалів	Усього (грн.)
1	2	3	4	5
1	Підрамник	140	60 см × 85 см	140
2	Бавовняне полотно	125	100 см × 80 см	105
3	Вовна для валяння (кардочесана вовна) темно-синього кольору	66	30 гр	40
4	Вовна для валяння (кардочесана вовна) світло-синього кольору	50	30 гр	30

Продовження таблиці 2.2.1

1	2	3	4	5
5	Вовна для валяння (гребінна стрічка) блакитного	105	20 гр	30
6	Вовна для валяння (кардочесана вовна) світло зелена	50	20 гр	20
7	Вовна для валяння (кардочесана вовна) темно зелена	50	25 гр	25
8	Вовна для валяння (кардочесана вовна) зелена	50	35 гр	35
9	Вовна для валяння (кардочесана вовна) біла	50	10 гр	10
10	Вовна для валяння (кардочесана вовна) коричнева	50	5 гр	5
11	Вовна для валяння (кардочесана вовна) помаранчева	50	5гр	5
12	Вовна для валяння (кардочесана вовна) мікс кольорів	50	40гр	40
13	Нитки Anchor	18	15 мотків	270
14	Нитки DMC	22	10 мотків	220
15	Дерев'яна рама	235	60 см × 85 см	235
16	Голки для валяння	12	6 шт.	62
17	Губки	24	4 упаковки	96
18	Голкотримач	142	1 шт.	142

Кінець таблиці 2.2.1

1	2	3	4	5
19	«Ватман» формату А1 з ескізом	140	1 шт.	135
20	Картон	20	1 лист	20
21	Кнопки	10	2 упаковки	20
Разом:				1685

Витрати на матеріали для створення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці становить 1685 грн.

Отже, для втілення задуму декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці використовуються різні матеріали та інструменти. Особливості їх підбору залежать від технік виконання художнього твору. Основними матеріалами є вовна, нитки муліне, бавовняна тканина, а інструментами – ножиці, голки для вишивання та фелтингу. Також у роботі пристосуваннями слугували губки, п'яльця та підрамник.

2.3 Технологічна послідовність виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

Технологічна послідовність виконання декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці складається з відповідних етапів виконання, серед яких ескізування, перебивання обрисів замку на полотно, підготовка матеріалів, інструментів та пристосувань, робота з вовною, вишивка, оздоблення роботи в раму та закривання задньої сторони підрамника.

Створення декоративної композиції було розпочато з ескізного пошуку на папері, що дало змогу визначити основну композицію. Для кращого візуального розуміння зображення замку було відформатоване за допомогою графічних редакторів, що дозволило побачити приблизну кольорову стилістику майбутньої роботи (див. додаток Е, рисунок Е.1). Крім того, щоб краще уявити поєднання технік фелтингу та вишивки, було згенеровано візуальні приклади за допомогою штучного інтелекту (див. додаток Е, рисунок Е.2). Це допомогло оцінити гармонійність текстур і кольорових рішень у поєднанні використовуваних текстильних технік.

Після завершення етапу ескізування було підготовлено всі необхідні матеріали, інструменти та пристосування.

Далі, за допомогою копіювального паперу та попередньо роздрукованого ескізу у певному масштабі, ескіз було перенесено на полотно. Це дозволило чітко й акуратно нанести основні контури зображення, зокрема архітектурні елементи, що дало змогу уникнути їх деформації та зміщення під час подальшого опрацювання. Цей етап є надзвичайно важливим, оскільки точне перенесення композиції на основу забезпечує збереження пропорцій, цілісності задуму та полегшує подальше опрацювання техніками фелтингу та вишивки гладдю.

Після перенесення ескізу на полотно було перейдено до етапу формування композиції за допомогою вовни, ретельно добираючи кольори та відтінки відповідно до зображення замку.

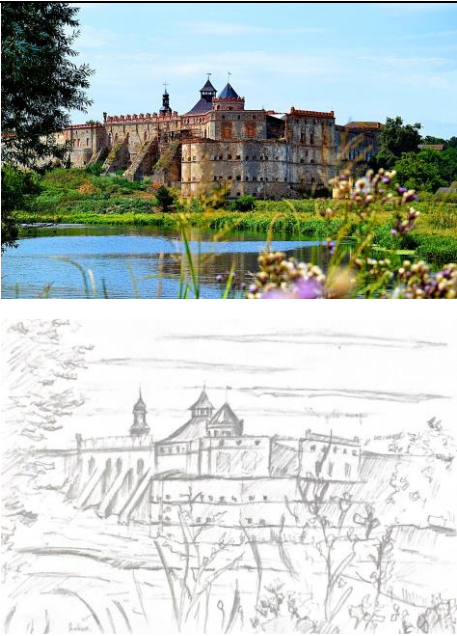
Створення декоративної композиції було розпочато зверху, поступово рухаючись вниз. Паралельно з фелтингом було опрацьовано окремі елементи замку в техніці вишивки гладдю, а саме вільною гладдю. По завершенню відтворення вишивкою основної архітектурної частини композиції, було перейдено до створення об'ємних передніх планів. Передній план декоративної композиції було сформовано переважно за допомогою вовни додаючи мінімально вишивку, зокрема річка та дерева розміщені по краях, додають фактурності та глибини. Основним акцентом переднього плану є

польові квіти та рослини – вони найбільш виразно вирізняються завдяки насиченій кольоровій гамі та рельєфному виконанню що забезпечує техніка сухого фелтингу, це дозволило створити ефект об'ємності й підсилити глибину композиції.

Завершальним етапом стало оформлення композиції в раму. Полотно було натягнуте на підрамник і закріплене скобами з допомогою будівельного степлера, при цьому важливо було дотриматися рівномірного натягу. Зворотний бік було закрито палітурним картоном для охайного вигляду та додаткового захисту. Дерев'яну раму було оброблено лляною олією, після чого роботу було остаточно поміщено в раму.

Технологічна послідовність виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці представлена у таблиці 2.3.1

Таблиця 2.3.1 – Технологічна послідовність виготовлення декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

№ з/п	Назва операції та технічні умови для її виконання	Графічне зображення
1	2	3
1	Пошук ідеї та її подальше художнє опрацювання.	

Продовження таблиці 2.3.1

1	2	3
2	Підбір матеріалів та інструментів	
3	Перенесення ескізу на полотно	
4	Початок створення композиції, плавне заповнення неба	
5	Набивання вовною замку, та поступове опрацювання нитками муліне	
6	Набивання вовною та поступове опрацювання нитками муліне правої сторони фортеці	

Продовження таблиці 2.3.1

1	2	3
7	Опрацювання нитками муліне центральної частини фортеці	
8	Заповнення нижньої площини композиції вовною	
9	Паралельне доопрацювання вишивкою гладі фортеці	
10	Заповнення та вирівнювання площини берегу та річки	
11	Доповнення композиції рослинними мотивами	

Кінець таблиці 2.3.1

1	2	3
12	Деталізація та стилістичне опрацювання рослинних мотивів	
13	Доповнення композиції мотивами квітів і птахів	
14	Оформлення декоративної композиції в раму, та закриття задньої частини картоном	
15	Завершена декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці	

Виконана декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці має розміри 85 см × 60 см. Фото готової декоративної композиції розміщено у Додатку Ж.

Узагальнюючи, варто зазначити, що робота над декоративною композицією є тривалим процесом. Етапи набивання вовни та виконання вишивки потребують значних затрат часу й особливої ретельності, адже саме увага до деталей забезпечує якісний та естетично довершений результат.

2.4 Композиційна характеристика та естетична оцінка виконаної декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

Композиційна характеристика та естетична оцінка декоративної композиції «Красо України, Поділля!» є завершальним етапом кваліфікаційної роботи, що передбачає комплексний аналіз форми, композиційної побудови, колористичного рішення, технічного виконання та художньо-образного змісту твору.

Одним із головних завдань кваліфікаційної роботи є виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля» в змішаній текстильній техніці. Створена композиція поєднує в собі художній задум, технічну майстерність та глибоке розуміння матеріалів. Робота виконувалась з використанням техніки сухого фелтингу та вишивки гладдю, що дозволило досягти рельєфності, виразної фактури й глибини образу. Через зображення Меджибізької фортеці, природного ландшафту та рослинних елементів передається краса й унікальність подільського краю. Процес створення композиції включає кілька етапів: від ескізного пошуку до оформлення готової роботи, кожен із яких вимагає послідовності й точності художнього бачення.

Естетична оцінка декоративної композиції «Красо України, Поділля!» здійснювалась з урахуванням критеріїв, викладених у методичних рекомендаціях, що передбачають аналіз відповідності твору законам традиції, цілісності, супідрядності, композиційних закономірностей та кольорового вирішення.

Насамперед варто звернути увагу на відповідність закону традиції. Декоративна композиція не належить до категорії канонічних, оскільки її створення не передбачало дотримання усталених релігійних чи сакральних канонів, притаманних, наприклад, іконопису або церковному шиттю. У композиційній структурі виробу простежуються окремі ознаки традиційності, що виявляються у формуванні образної системи. Центром композиції зображено Меджибізький замок – відому архітектурну пам'ятку, що має історико-культурне значення для України. Мотив замку формує основу образної структури твору. Природне оточення та силуети птахів у небі апелюють до пейзажної традиції українського мистецтва, відтворюючи знайомий і впізнаваний візуальний вид.

Поєднання фелтингу з елементами вишивки ускладнює стилістичне визначення твору, однак саме це свідчить про наявність новизни. Новаторство проявляється в поєднанні двох технік – валяння вовни та вишивки гладдю – для створення живописного ефекту, глибини фактури й просторової перспективи. Витвір поєднує традиційні мотиви в змісті та образах з сучасним підходом до виконання.

Відповідність закону цілісності у декоративній композиції реалізована на високому рівні. Композиція сприймається як гармонійна та завершена, де жоден елемент не виглядає зайвим. Візуальна рівновага зберігається завдяки зваженому розміщенню об'єктів у площині, вдалій колористиці та текстурованій обробці поверхні. Декоративна композиція формує естетично приємне враження, яке не потребує ні доповнення, ні спрощення.

Закон тектоніки у композиції реалізовано через узгодженість матеріалів, форми, технічного виконання та художнього задуму. Незважаючи на

декоративну функцію виробу, всі елементи побудовані таким чином, щоб формувати єдиний злагоджений образ. Застосування техніки сухого фелтингу забезпечує м'яку, об'ємну фактуру, яка асоціюється з автентичністю, природністю та глибиною часу, що підсилює сприйняття образу як такого. Вишивка гладдю додає структурної чіткості окремим деталям, що створює візуальний баланс між м'якістю вовни й графічною визначеністю ліній. Така взаємодія матеріалів і технік сприяє гармонійній побудові твору та підсилює емоційне сприйняття образу.

Також в композиції простежується принцип супідрядності. Усі складові твору підпорядковані зображенню образу фортеці, що посідає центральне місце як за розташуванням, так і за рівнем деталізації та контрастністю кольору. Інші елементи композиції – річка, небо, рослинність – виконують роль тла і доповнення, що підтримує та підкреслює композиційний центр, не порушуючи його візуального центрального образу.

У композиції присутнє гармонійне поєднання різних художніх засобів. Загальний характер твору – статичний, що передається через відтворення нерухомих об'єктів: фортеці та берега річки. Водночас деяка динаміка з'являється завдяки похилим лініям стебел рослин, які створюють відчуття руху, а також через зображення птахів у польоті над фортецею. У роботі переважає асиметрія – основний акцент зміщено вправо, що не порушує рівновагу, а навпаки, робить композицію природною для сприйняття. У структурі композиції простежується складний ритмічний ряд: кольорові плями, архітектурні й природні елементи чергуються з різними інтервалами та масштабами. Зокрема, виразно помітне чергування підпор фортеці та рослинних елементів на передньому плані.

У композиції поєднуються контрастні, нюансні та тотожні співвідношення. Контраст створюється завдяки поєднанню теплих і холодних кольорів, зокрема зеленого з синім, коричневого з блакитним. Нюансні переходи між близькими відтінками створюють м'який і виразний фон. Тотожність проявляється в повторенні схожих елементів, таких як башти або

вертикальні стебла рослин. Подібність підтримується через використання близьких за формою деталей в межах єдиної теми, що забезпечує цілісність композиції. Пропорції збережені як між окремими частинами, так і у співвідношенні всіх елементів до загального формату.

Кольорове рішення декоративної композиції вирізняється гармонійністю. Колористична гама збалансована: переважають природні, приглушені, але насичені тони. Вони створюють реалістичне та водночас емоційно піднесене враження. Поєднання теплих (жовтий, зелений, коричневий) і холодних (синій, блакитний, сірий) кольорів допомагає передати глибину простору та посилити емоційність пейзажу.

Важливим аспектом естетичної оцінки є також ідейно-образний зміст роботи. У представленій композиції візуальними засобами розкрито тему краси рідного краю – Поділля, з його історичними пам'ятками, природною гармонією та національним колоритом. Центральний образ Меджибізької фортеці символізує історичну пам'ять, духовну силу та культурну спадщину України. Оточення у вигляді річки, дерев і польових квітів доповнює загальний образ, підкреслюючи тісний зв'язок людини з природою та емоційну прив'язаність до рідної землі. Композиція має декоративне й смислове навантаження – вона формує патріотичні почуття, пробуджує інтерес до української культури та закликає зберігати національні цінності.

Підсумувавши, можна стверджувати, що декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці є якісним прикладом сучасного декоративно-прикладного мистецтва. У ньому вдало поєднано традиційні образи з технічними й стилістичними рішеннями. Композиція вирізняється цілісністю, гармонійністю, логічною побудовою та емоційною виразністю, що свідчить про високий рівень художнього задуму та майстерності виконання.

В межах кваліфікаційної роботи було розроблено проєкт постера декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці, який представлено у Додатку И.

ВИСНОВКИ

Фелтинг та вишивка як техніки художньої обробки текстильних матеріалів є важливими засобами художнього вираження у декоративно-прикладному мистецтві. Вони поєднують у собі естетичну привабливість і практичність, дозволяють створювати оригінальні речі з глибоким змістом. Обидві техніки мають давню історію, проте й сьогодні активно розвиваються, набуваючи нових форм і змістів. Їх поєднання відкриває нові можливості для творчості, дає змогу експериментувати з матеріалами, фактурами та образами, зберігаючи при цьому зв'язок з традицією.

У декоративній композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці вдало поєднано об'ємність і фактурність фелтингу з плавністю ліній та деталізацією вишивки гладдю, що дозволило створити виразний образ, який поєднує традиційні елементи з сучасним підходом до виготовлення виробів у текстильних техніках.

Підсумки творчих і наукових пошуків дали змогу сформулювати висновки в межах кваліфікаційної роботи.

Досліджено історію розвитку технік фелтингу та вишивки гладдю як способів обробки текстильних матеріалів. Розглянуто їхнє походження, поступовий розвиток та значення в декоративно-прикладному мистецтві. Встановлено, що техніки фелтингу та вишивки мають давнє походження, а також є цінними в контексті нематеріальної культурної спадщини.

Схарактеризовано художньо-технологічні особливості виконання творів техніками фелтингу та вишивки гладдю. Розглянуто основні види фелтингу та вишивки гладдю, а також особливості їх виконання, включно з основними прийомами і новітніми способами виконання. Визначено, що художніми особливостями цих технік є загальне колірне рішення.

Обґрунтовано ідею та художньо-образний зміст декоративної композиції «Красо України, Поділля!», виконаної у змішаній текстильній

техніці. Головним джерелом натхнення став Меджибізький замок – один з головних замків Поділля, що символізує історичну глибину й культурну стійкість краю. Ідейним задумом композиції є передання краси, величі й неповторності подільського пейзажу як частини національної культурної спадщини. Через поєднання технік фелтингу та вишивки розкрито емоційне сприйняття рідної землі, її природи, духовної сили та автентичності.

Підібрано та охарактеризовано матеріали, що застосовувалися для створення декоративної композиції. Матеріали та інструменти було підібрано відповідно до технік виконання, також виконано калькуляцію витрат на виготовлення декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці, що становить 1665 грн.

Обґрунтовано технологічну послідовність виконання декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці та виготовлено її. Розмір виконаної роботи становить 85 см × 60 см.

Охарактеризовано композиційні і художні особливості виконаної декоративної композиції «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці, проведено її естетичну оцінку. Композиція вирізняється цілісністю та гармонійністю, творчий задум повністю реалізовано. Усі елементи взаємопов'язані й утворюють завершений візуальний образ.

Виконана декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці візуалізована на постері, макет якого розміщений у додатках до кваліфікаційної роботи.

Отже, завдання, поставлені на початку кваліфікаційної роботи виконано, мету роботи досягнуто. У результаті дослідження створено декоративну композицію, яка поєднує текстильні техніки з сучасним підходом, розкриває задум і демонструє можливості синтезу текстильних матеріалів.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1 Самборська О. В., Дронова З. А. Сучасні тенденції розвитку текстильних технік декоративного мистецтва / О. В. Самборська, З. А. Дронова // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Українське мистецтво у світовому культурному просторі: історія, сучасність та перспективи розвитку» (Вінниця 18-19 березня 2025 року): збірник наукових праць / Лазаренко Н.І. (голова) та ін. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2025. – С. 82–86.

2 Дронова З. Особливості поєднання технік декоративної вишивки та фелтингу під час роботи над декоративною композицією / З. Дронова // Сучасні тенденції підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, педагогів професійної освіти і фахівців образотворчого та декоративного мистецтва: теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць. – Вінниця: ВДПУ ім. М. Коцюбинського, 2024.

3 Дронова З., Самборська О. Символіка орнаментальних мотивів в українській вишивці / З. Дронова, О. Самборська // Дизайн та мистецтво в контексті соціокультурного розвитку: матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції, 09–11 жовтня 2024 р. / за ред. Білик А.А. – Одеса: Олді+, 2024. – С. 74-76.

4 Дронова З., Самборська О. Технологічні особливості подільської вишивки / З. Дронова, О. Самборська // Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи : матеріали XII міжнар. наук.-практ. конференції (м. Хмельницький, 19–20 жовт. 2023 р.) / ред. кол.: Н. Г. Ничкало, В. О. Радкевич, І. В. Андрощук [та ін.]. – Хмельницький : ХНУ, 2023. – С. 267-269.

5 Фелтинг як вид рукоділля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.education.ua/blog/48155/?utm_source (дата звернення: 06.02.2025).

6 Історія валяння з вовни: перші згадки валяння в Ноевому Ковчезі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/ukobba> (дата звернення: 06.02.2025).

7 Валяння із вовни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ibud.ua/ua/post/valyanie-iz-shersti-100932> (дата звернення: 07.02.2025).

8 Ліжник, ліжник, і знову ліжник: гуцульська традиція у Яворові [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/oukfzv> (дата звернення: 07.02.2025).

9 Розвиток мистецьких осередків як засіб збереження етнокультури Гуцульщини : матеріали наук.-практ. конф. у рамках проведення Міжнар. мистец. форуму «Барви Карпат» (с. Яворів, Косів. р-н, Івано-Франків. обл., 20 верес. 2019 р.). – Косів : ПП «Писаний камінь», 2019. – 104 с.

10 Вах І. С.. Народні художні промисли Галицької Гуцульщини : монографія / І. С. Вах. – Косів : [б. в.], 2020. – 132 с.

11 Хренова. В Традиції та новаторство в декоративному мистецтві фелтингу/ В. Хренова// Актуальні питання мистецької педагогіки: зб. наук. пр. – Хмельницький : ХГПА 2020. – Вип 11. – С 99- 105.

12 Малюга М. М. Історичний аспект розвитку мистецтва вишивки на території України / М. М. Малюга // Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника : зб. тез Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції / за ред. Н. І. Богданець-Білоskalенко. – Київ : Педагогічна думка, Інститут педагогіки НАПН України, 2020. – С 267-270.

13 Історія виникнення вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/sohexb> (дата звернення: 08.02.2025).

14 Сусак К. Р. Українське народне вишивання: техніка, методологія, методика Ukrainian Folk Embroidery : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / К. Р. Сусак, Н. А. Стеф'юк. – Київ : Наук. світ, 2006. – 281 с. : іл.

15 Залевська М. М. Еволюція літургійного шитва: традиції українського церковного гаптування / М. М. Залевська // Мистецтвознавчі записки. – 2018. – Вип. 33. – С. 135–144.

16 Історія української вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/scdn> (дата звернення: 08.02.2025).

17 Кара-Васильєва Т. Історія української вишивки History of Ukrainian Embroidery : кн.-альбом / Т. Кара-Васильєва. – Київ : Мистецтво, 2008. – 464 с.

18 Закодована вічність в українських орнаментах : метод. зб. / уклад. Т. В. Куракова. – Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. – 96 с.

19 Українська вишиванка: історія, символіка та її особливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/lcbwnt> (дата звернення: 08.02.2025).

20 Магія української вишивки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/jfuqzd> (дата звернення: 08.02.2025).

21 Ukrainian Embroidery [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.cc/nabwlr> (дата звернення: 08.02.2025).

22 Особливості вишиванки на Львівщині [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/csfzsk> (дата звернення: 08.02.2025).

23 «Буду жити для родини, ще побачимося!» Як українці у таборах ГУЛАГу зберігали культуру в письмі, співі, театрі й вишивці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/njfhgr> (дата звернення: 09.02.2025).

24 День вишиванки в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/zmkurj> (дата звернення: 09.02.2025).

25 Вишиванка є символом нескореності, сучасною зброєю та нерозривним зв'язком поколінь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/avwosr> (дата звернення: 10.02.2025).

26 Олінкевич Ю. В. Методичні рекомендації щодо виконання завдань до розділу «Фелтинг» з дисципліни «Декоративно-прикладна творчість» / Ю. В. Олінкевич. – Калуш : Фаховий коледж культури і мистецтв, [б. р.]. – 35с.

27 Цибань І. О. Фелтинг. Усі прийоми сухого валяння / І. О. Цибань. – Харків : Віват, 2019. – 63 с.

28 Хренова В. Традиції та новаторство в декоративному мистецтві фелтингу / В. Хренова // Актуальні питання мистецької педагогіки : зб. наук. пр. – Хмельницький : ХГПА, 2020. – Вип. 11. – С 99-105.

29 Вишивка – символ Батьківщини, джерело народної душі : бібліогр. нарис / уклад. М. Б. Золотарева ; КЗК «Міська бібліотека для дорослих» КМР. – Кривий Ріг, 2023. – 22 с.

30 Чернощоків А. Є. Українське декоративно-ужиткове мистецтво : монографія / А. Є. Чернощоків, О. О. Бабенко, Т. В. Батієвська. – Полтава : [б. в.], 2019. – 287 с.

31 Літопис руський / пер. з давньорус. Л. Є. Махновця. – Київ : Дніпро, 1989. – 590 с. – С. 204.

32 Меджибізька фортеця. Археологічні, історико-архітектурні дослідження та реставрація. 2018–2020 роки / впоряд. І. Западенко. – Житомир : ТОВ «БукДрук», 2021. – 160 с.

33 Меджибіж: ледве не Бородіно та горілчана річка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/44471> (дата звернення: 10.01.2025).

34 Дослідження пам'яток археології козацької доби [Електронний ресурс]– Режим доступу: <https://surl.lu/niobtt> (дата звернення: 11.01.2025).

35 Меджибізький замок: цікаві факти про фортецю, якій понад 800 років [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/bkcrku> (дата звернення 11.01.2025).

36 Археологія & Фортифікація України : зб. матеріалів XI Всеукр. наук.-практ. конф. / редкол.: О. О. Заремба (голова) – Кам'янець-Подільський : ФОП Панькова А. С., 2022. – 336 с.

37 Меджибіж. Замок між Бугом і Бужком [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<https://surl.li/dxsfhv> (дата звернення: 15.01.2025).

38 Западенко І. Меджибізький замок в описах Інвентарів Меджибізького ключа XVIII ст. / І. Западенко // Подільська старовина / Держ. архів Хмельниц. обл., Держ. іст.-культ. заповідник «Межибіж». – 2022. – С. 88–96.

39 Крикун М. Подільське воєводство у XV–XVIII століттях : статті і матеріали / М. Крикун. – Львів : НТШ, 2011. – 463 с.

40 Marczyński W. Szkoła Międzybozka / W. Marczyński // Statystyczne, topograficzne i historyczne opisanie Gubernii Podolskiej z rycinami i mapkami. – Т. 2. – Wilno, 1822. – S. 54–55.

41 На шляху до гетьманства. Павло Скоропадський і Меджибіж. – Хмельницький : ФОП Мельник А. А., 2017. – 80 с.

42 Довженко, Олександр (1960). Твори, том 3. Державне видавництво художньої літератури. с.225.

43 У Меджибізькій фортеці на Хмельниччині відбувається фестиваль середньовічної культури «Епоха героїв» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/fzhmaz> (дата звернення: 17.01.2025).

44 У палаці Сенявських стався обвал стіни [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/bdarop> (дата звернення: 17.01.2025)

45 МКІП оголошує рейтинг проектів, що взяли участь у відборі в рамках проекту «Велика Реставрація» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/fphwee> (дата звернення: 18.01.2025)

46 Terezin 2022 / FORTE CULTURA. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://surl.lu/nbckos> (дата звернення: 18.01.2025).

47 Родина Косачів та Поділля : [збірник матеріалів] / упоряд. О. А. Бабій. – Вінниця : [б. в.], 2011. – 103 с.

48 Техніка вишивки гладдю та цікаві факти про неї [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://surl.li/piaar> (дата звернення: 19.01.2025).

49 Декоративні тканини, що потрібно знати: види, характеристики та властивості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.li/svwskw> (дата звернення: 13.04.2025).

50 Фелтинг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.lu/wrmpre> (дата звернення: 14.04.2025).

51 Новозеландська кардочесана вовна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.cc/dgbejm> (дата звернення: 14.04.2025).

52 ТК-Фурнітура. Все про муліне. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tk-furniture.com.ua/vse-pro-muline/> (дата звернення: 15.04.2025).

ДОДАТОК А
(довідковий)

ПОВСТЯНІ ТРАДИЦІЇ РІЗНИХ НАРОДІВ СВІТУ

Рисунок А.1 – Іранська техніка валяння

Рисунок А.2 – Пазиркська техніка валяння

Рисунок А.3 – Сунська техніка валяння

ДОДАТОК Б

(довідковий)

**ЕЛЕМЕНТИ ОРНАМЕНТІВ, ЩО ВИКОРИСТОВУВАЛИСЯ
ТРИПІЛЬЦЯМИ, САРМАТАМИ ТА СКІФАМИ**

Рисунок Б.1 – Орнаментальні мотиви, які використовували трипільці, сармати і скіфи

Рисунок Б.2 – Орнаментальні мотиви, які використовували трипільці, сармати і скіфи

ДОДАТОК В

(довідковий)

АРХЕОЛОГІЧНІ ЗНАХІДКИ З ВИШИТИМИ МОТИВАМИ

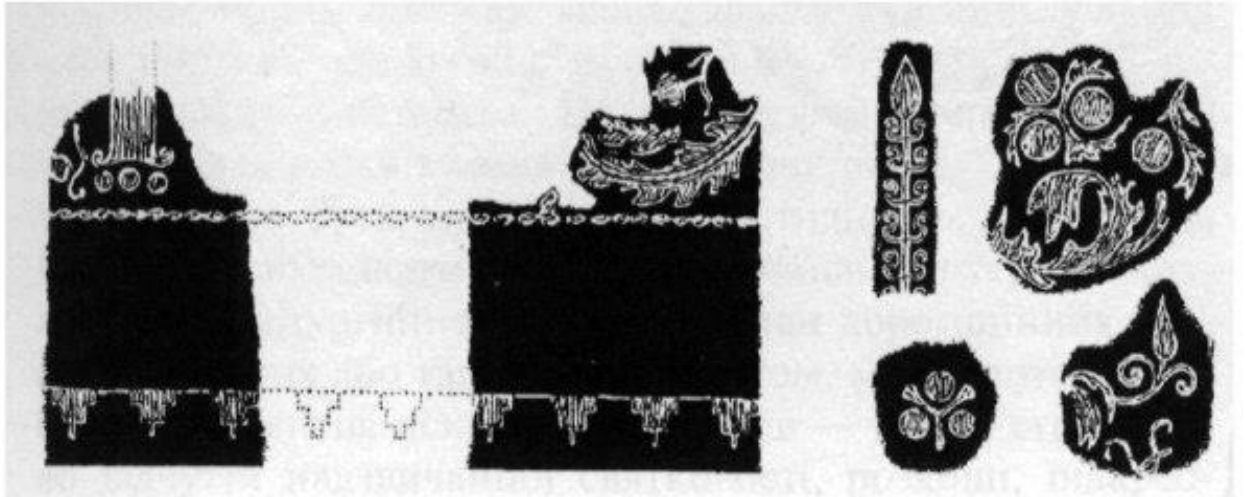

Рисунок В.1 – Реконструкція вишитої сорочки з орнаментальними мотивами, з кургану Соколова Могила

Рисунок В.2 – Чоловічки з Мартинівського скарбу, одіті в вишиті сорочки

ДОДАТОК Г

(довідковий)

ВИШИВКА ДОБИ КОЗАЦТВА

Рисунок Г.1 – Копія вишитої сорочки Павла Полуботка за старим оригіналом XVIII ст.

ДОДАТОК Д
(довідковий)

ПОШИРЕННЯ ВИШИТОГО ОДЯГУ СЕРЕД ІНТЕЛЕГЕНЦІЇ

Рисунок Д.1 – Іван Франко

Рисунок Д.2 – Родина Алчевських

ДОДАТОК Е
(обов'язковий)

ЕСКІЗНИЙ ПОШУК

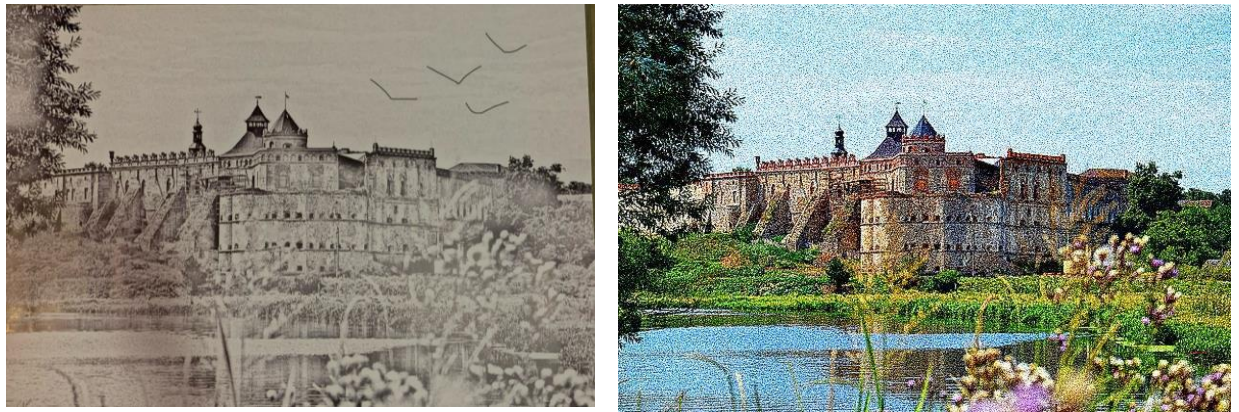

Рисунок Е.1 – Опрацювання композиції в графічних редакторах

Рисунок Е.2 – Візуальні приклади поєднання вишивки та фелтингу створені з допомогою штучного інтелекту

ДОДАТОК Ж
(обов'язковий)

**ВИКОНАНА ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ «КРАСО УКРАЇНИ,
ПОДІЛЛЯ!» У ЗМІШАНІЙ ТЕКСТИЛЬНІЙ ТЕХНІЦІ**

Рисунок Ж.1 – Виконана декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у змішаній текстильній техніці

ДОДАТОК И
(обов'язковий)

МАКЕТ ПОСТЕРА

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ
«Декоративна композиція «Красо України, Поділля!» у
змішаній текстильній техніці»

ДЖЕРЕЛА НАТХНЕННЯ

АВТОР І. ЗАПАДЕНКО
«МЕДЖИБІЗЬКИЙ ЗАМОК»

ПОШУК ТВОРЧОЇ ІДЕЇ

ПРОЦЕС ВИКОНАННЯ

ФОТО ГОТОВОЇ РОБОТИ

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ

ЗДОБУВАЧ:
ст. гр ДМ-21-1 Зоряна ДРОНОВА
ОПП «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво»

КЕРІВНИК:
Олена САМБОРСЬКА
Доцент кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва,
канд. пед. наук

АНОТАЦІЯ:
Кваліфікаційну роботу виконано з урахуванням художньо-композиційних та матеріалознавчих особливостей текстильних технік фелтингу та вишивки гладдю. Ідейним задумом композиції є відтворення краси й величі Поділля через образ Меджибізької фортеці, гармонійно поєднаної з елементами природи.

Рисунок И.1 – Макет постера